

Stran: 10, 12, 14
Rubrika: V ekranu
Žanr: intervju
Površina članka: 3000 cm²

V ekranu Darja Zgonc

Vida Ogorelec, direktorica Umanotere – Slovenske fundacije za trajnostni razvoj

"Narava nas sili, da nekaj spremenimo.

Omejitve prostora in virov na našem planetu nas opominjajo, da prihodnost naše civilizacije ni v materialni rasti, ampak moramo izkoriščati neomejene potenciale svojega uma in ustvarjalnosti,"

poudarja Vida Ogorelec, direktorica Umanotere – Slovenske fundacije za trajnostni razvoj. Umanotera je pobudnica peticije oziroma poziva vladi za vključitev programov zelenega razvojnega preboja v Strategijo razvoja Slovenije 2014–2020.

"Zgodovina vsake družbe ima izjemne trenutke, in ta trenutek je eden od takšnih," so zapisali v njem. "Pomagajte nam soustvariti razločen glas razuma. Takšen, ki ga Vlada ne bo mogla preslišati. Morda se boste čez nekaj let s ponosom spominjali tega trenutka. Trenutka, ko smo stopili skupaj in ko smo Slovenijo vrnili med pogumne in navdihujoče družbe. Morda je to zadnja priložnost naše generacije."

FOTO: DIANA ANDELIC

GLASU RAZUMA VLADA NE MORE PRESLIŠATI

Tretji člen je spletna skupnost državljanek in državljanov, ki želimo imeti vpliv na odločitve širšega javnega po

www.tretjiclen.si

Stran: 10, 12, 14
 Rubrika: V ekranu
 Žanr: intervju
 Površina članka: 3000 cm²

To jesen smo v Sloveniji znova imeli obsežne poplave, poleti zelo visoke temperature in hudo sušo. Pogostost skrajnih vremenskih

razmer očitno narašča. Kako hitro?

Kaj kažejo raziskave?

Statistike vremenskih pojavov jasno kažejo na trend zaostrovanja. Letos sta bili opravljeni že dve mednarodni študiji; prva, ki jo je opravila Nasa, prikazuje poletne skrajne vremenske pojave na severni polobli: povsem razvidno je, da so suše, vročinski valovi in požari danes znatno pogostejši kot pred tridesetimi leti. Zanimivo je, da se je spekter teh pojavov pomaknil na toplo, hkrati pa se je krivulja sploščila, kar pomeni, da je vse več ekstremov in vse manj povprečnega vremena. To tudi vsi opažamo. Če povežemo znanstveno miselnost in vse dokaze v povezavo med toplogrednimi plini in skrajnimi pojavi, ugotovimo, da bo z nadaljnjim segrevanjem podnebja skrajnih vremenskih pojavov še več. Scenariji, ki so bili v računalniških modelih, se celo zelo zaostrojujejo in se dodatno pospešujejo.

Se bomo morali skrajnih vremenskih pojavov preprosto navaditi in se jim prilagoditi?

Na vremenske skrajnosti se bomo morali navaditi. To pomeni, da se moramo nanje pripravljati, se jim prilagajati in se nanje ustrezno odzivati. V Sloveniji za zdaj nimamo niti ocen tveganj za mesta, poleg tega pa vlada sredstva za preventivo, ki bi lahko znatno omilila posledice vremenskih skrajnosti, celo zmanjšuje.

Kljub vse večjim težavam, ki nam jih povzročajo vreme, se še vedno premalo zavedamo škodljivih vplivov svojega ravnanja na naravo. Se strinjate?

V Veliki Britaniji so ugotovili, da so ljudje, ki so v preteklih letih utrpeli poplavno škodo, veliko bolj dojemljivejši za podnebno sporočilo. Dokazano je, da se posledično bolje odzivajo na sporočila o podnebnih spremembah. Pri naš tovrstnih raziskav nismo opravljali. Komuniciranje o podnebnih spremembah je trenutno v tretjem planu, nekje v ozadju – v ospredju so drugi krizni signali, predvsem gospodarsko finančna kriza. Okoljevarstvene teme in problematika podnebnih sprememb so bile v ospredju v letih 2006 in 2007, ko smo imeli zeleno zimo, svet pa je k raz-

misleku pozval film Ala Gora. Takrat je izšlo tudi poročilo Združenih narodov, kar je bil vrhunec, temu pa je sledil val gospodarsko-finančne krize. Takšne razmere pa že v izhodišču niso naklonjene dolgoročnim razmislekom, zato bi morali ljudem pokazati, da je lahko odziv na obe krizi enak. Podnebne probleme namreč lahko rešujemo z zmanjševanjem odvisnosti od fosilnih goriv, z večjo samooskrbo ..., to pa je lahko tudi odgovor na vse večjo gospodarsko krizo. Nekatere države so to povezavo vzpostavile, v Sloveniji pa to ni uspelo ne prejšnji in ne zdajšnji vladi.

Klimatologinja dr. Lučka Bogataj Kajfež pravi, da je naravoslovna znanost svoje delo opravila, določila je problem in vzroke zanj; zdaj so na vrsti družboslovci, kajti spreminjanje vrednot in življenjskega sloga sta v domeni družboslovne stroke. Bi lahko dejali, da je vprašanje obremenjevanja okolja danes eno od najpomembnejših, če ne celo najpomembnejše vprašanje razvoja in obstoja družbe nasploh?

Res je. Naše obremenjevanje okolja je velik in vseobsegajoč problem. Odvisnost od fosilnih goriv ni le problem, povezan s podnebjem; gre tudi za vzorec naše civilizacije, ki je zelo linearen – vire črpamo, jih nato hitro porabimo, nato pa jih odvržemo v obliki odpadkov ali onesnaženega ozračja. Ta model vzdrži le kratkoročno, dolgoročno pa ne. Virov je malo, pri njihovem črpanju sicer lahko nadaljujemo z nekakšnim kolonializmom, vendar se bo to nekoč ustavilo. Nekateri vidijo največjo težavo v naraščanju svetovnega prebivalstva, osebno pa sem prepričana, da to ni tako velik problem – največji problem se skriva v pohlepu razvitega dela prebivalstva. Pravijo, da nas je pol preveč. Katera polovica je to? Tudi revnejša polovica človeštva si želi, da bi živela dobro, podobno kot na Zahodu – in v tem je problem. Vsi skupaj bi morali živeti skromneje, saj zahodni svet, ki je vzor vsem ostalim, porabi preveč.

Kot poudarjate, je ključen pogoj za izhod iz krize, ki je v prvi vrsti finančna, zeleni preboj. Zakaj?

Kriza ni zgolj finančna, grozi nam tudi energetska kriza, začenja se tekma za energetske in surovinske vire ter boj za hrano in s tem povezano naraščanje cen. Pri reviji *The Economist* ocenjujejo, da se v tem stoletju največja priložnost za nova

delovna mesta in dodano vrednost skriva v energetskem preskoku iz fosilnega v pofosilno obdobje. To je energetska revolucija, ki je neizogibna. Na Kitajskem so to spoznali in tam že poteka sedemletka zelenega razvoja. Zavedajo se, da ne morejo nadaljevati po starem, linearnem vzorcu in doseči enake stopnje rasti, kot jo imamo na Zahodu. Virov preprosto ni, zato pospešeno ščejo obnovljive vire, skrbijo za kroženje snovi, za energetske učinkovitost ... Ali če vzameva za primer notesnik: ta za enako funkcijo porabi četrtnino energije, ki jo porabi namizni računalnik. Gonilo tehnološkega razvoja pri notesniku je pridobivanje energije iz baterije, saj je energent omejen. Celoten proces gre v smeri večje učinkovitosti vseh procesorjev in čipov, skratka, v smeri energetske učinkovitosti, kjer ni meja. V energetiki imamo dva velika izziva: zmanjšanje energetske potratnosti in razvoj energetske učinkovitosti naprav, elektronike, tudi stavb. Tako so v Nemčiji zgradbe že do desetkrat varčnejše, nekatere pa sploh ne uporabljajo zunanjih energentov, saj zadostujejo toplota naprav v prostoru, luči in človeška toplota. Številne študije kažejo, da lahko z energetske učinkovitostjo zmanjšamo količino toplogrednih plinov za 60 do 75 odstotkov. Ti ukrepi so torej tudi dobre naložbe. Drugo vprašanje pa je, kje dobiti nove energente? Vemo, da je na Zemlji še veliko premoga in zemeljskega plina ter da bo najprej zmanjkalo nafte. Cilj naše civilizacije mora biti popoln prehod na obnovljive vire, ne glede na to, kdaj natanko se bo to zgodilo.

Kar zadeva obnovljive vire, ima Slovenija dobre izhodiščne možnosti.

Drži. Že zdaj imamo tretjino obnovljivih virov iz hidroelektrarn. Na rekah, ki so naravovarstveno dragocene, nove tehnologije omogočajo izrabo energije brez jezov, kar sicer prinaša manjši izkoristek, vendar pa s tem ne načinjamo ekosistemov. Zelo močan potencial je na podeželju, in sicer lesna biomasa, ki je kot stranski produkt lesne industrije zanimiva predvsem v smislu sproizvodnje električne energije in toplote. Takšni mali sistemi delujejo tudi na daljavo, manjše vasi so lahko povezane ... Tovrstne primere najdemo v Avstriji, nekaj manjših sistemov pa je tudi pri nas, denimo Vransko. Izkoristimo lahko tudi sončno energijo s fotovoltaike, saj imamo večjo osončenost kot Nemčija ali Velika Britanija, kjer to že intenzivno

FOTO: DIANA ANBELIĆ

V vsaki družbi so pionirji in inovatorji,
ki jim drugi ljudje sledijo. Ti morajo stopiti naprej,
da se začnejo stvari odvijati.

Stran: 10, 12, 14
 Rubrika: V ekranu
 Žanr: intervju
 Površina članka: 3000 cm²

Smo na stopnji evolucije, ko so postale fizične omejitve prostora in virov na našem planetu očitne. Opominjajo nas, da prihodnost naše civilizacije ni v materialni rasti, ampak moramo izkoriščati neomejene potenciale svojega uma in ustvarjalnosti. To je trajnostni razvoj.

Narava nas zelo jasno sili, da nekaj spremenimo.

počnejo. Druga vrsta energije je solarno termalna: osončenje nam omogoča, da solarno energijo uspešno pretvarjamo v toploto za ogrevanje. Čeprav to vemo, imamo na Obali za zdaj le malo hotelov, ki segrevajo vodo ob pomoči sončne energije. Še en dragocen obnovljiv vir je geotermalna energija. Slovenija ima veliko možnosti za toplotne črpalke in za postavitev globinskih vrtin, saj leži na geoloških prelomnicah. Vrtine so resda drage, vendar so najboljši vir energije, ki je konstanten in ima najmanj škodljivih vplivov na okolje. V italijanski Toskani imajo geotermalno elektrarno, ki z električno energijo oskrbuje skoraj milijon gospodinjstev.

Vlado pozivate, naj v Strategijo razvoja Slovenije 2014-2020 vključi programe zelenega razvojnega preboja. Kaj konkretno predlagate?

Na prvem mestu je samooskrba s hrano s poudarkom na ekološki pridelavi. To bi nam zagotovilo dolgoročno oskrbo s kakovostno in zdravo hrano, spodbudilo pa bi tudi revitalizacijo kmetijstva in prineslo nova delovna mesta. Drugo področje smo poimenovali vrednostna veriga predelave lesa. Kot vemo, je Slovenija bogata z gozdovi – pokrivajo kar 60 odstotkov ozemlja, potencial prirastka pa je trenutno zelo slabo izkoriščen. Lesno predelovalna industrija je bila pri nas že razvita, vendar jo je velik del propadel. Z njeno oživitvijo lahko povečamo konkurenčnost gospodarstva in zagotovimo nova delovna mesta. Delovna mesta bi nam prinesla tudi energetska prenova stavb, ki bi spodbudila obuditev propadlega gradbenega sektorja. S prehodom na obnovljive vire energije bi zagotovili energetska varnost brez dodatnega izčrpanja naravnih virov. Priložnost za prihranke in nove poslovne možnosti pri naša tudi učinkovita raba naravnih virov,

s posodobitvijo železniškega prometa in javnega prevoza pa bi pridobili večjo prometno varnost in zmanjšali obremenitev okolja. Stavimo tudi na zeleni turizem, ki vključuje tako rekoč vsa področja. Dr. Plut ocenjuje, da bi vseh sedem programov Sloveniji prineslo vsaj 50 tisoč novih delovnih mest.

Je naša politika sposobna izvesti tak preboj?

Slovenija je že imela zgodbe o uspehu. Celoten proces vključevanja v Evropsko unijo je bil voden kot projekt in izpeljan več kot uspešno. Zakaj se ne moremo zgledovati po tej zgodbi, v kateri je državni aparat deloval zelo dobro?

Toda potreben bo vsesplošni konsenz, nadstrankarsko soglasje, kar je v teh časih izrazite razklanosti politike najbrž težko pričakovati ...

Tudi zato smo se lotili peticije. Zavedali smo se, da moramo ustvarjati pritisk z najširšo platformo ljudi, ki razumejo to problematiko. Radi bi ustvarili tolikšen pritisk, da bodo odločevalci slišali naše vsebinske argumente. Naša peticija je skladna z evropskimi politikami in usmeritvami ter je izključno pozitivna. Naš cilj je umestiti zeleni razvojni preboj v strategijo razvoja Slovenije in na temelju tega pridobiti namenska razvojna sredstva iz evropskih skladov. Kar nekaj občin je že ozaveščenih in razmišljajo na tak način, denimo Šentrupert. Tudi Ljubljana ima zelo ambiciozno strategijo, v civilni družbi se veliko dogaja, zlasti na področju samooskrbe, mobilnosti in centrov vnovične uporabe. K naši pobudi pristopajo župani oziroma občine, regionalni centri in združenja, različna društva, podjetja in številni posamezniki. Sama vse to imenujem podrast, ki se razrašča ter spodbuja naprej in višje.

Kako boste k večji angažiranosti spodbudili ljudi, ki jih vse bolj prežema apatija?

Nedavno smo v času poplav znova slišali ljudi, kako razlagajo, da od države tako ali tako ne pričakujejo ničesar več, da se morajo pač organizirati sami. To je lahko zelo nevarno – od države moramo zahtevati, da opravlja svojo funkcijo. Tudi to, da želi zmanjšati javni sektor, ni prav, saj ga krvavo potrebujemo. Vlada mora imeti kvalificirano ekipo, ki bo strateško in učinkovito črpala evropske sklade. Kar pa zadeva spodbujanja javnosti: v vsaki družbi so pionirji in inovatorji, ki jim drugi ljudje sledijo. Ti morajo stopiti naprej, da se začnejo stvari odvijati.

Kdaj se bodo začele stvari odvijati? Kdaj bo kritična masa dovolj velika?

Snežna kepa se je že začela valiti. Na našo peticijo je vsak dan več odzivov. Prijetno presenečeni smo nad odzivom ustanov, občin in regionalnih agencij, podprlo nas je veliko znanih ljudi – peticijo je samo v prvem mesecu podpisalo skoraj sto doktorjev znanosti. Veliko je tudi najrazličnejših konkretnih predlogov in pobud, ki nam jih pošiljajo ljudje iz vse Slovenije.

Vam bo z zelenim prebojem uspelo? Ste optimistka?

Slovenija je zelo vpeta v globalne razmere, zato sem optimistka. Smo na stopnji evolucije, ko so postale fizične omejitve prostora in virov na našem planetu očitne. Opominjajo nas, da prihodnost naše civilizacije ni v materialni rasti, ampak moramo izkoriščati neomejene potenciale svojega uma in ustvarjalnosti. To je trajnostni razvoj. Narava nas zelo jasno sili, da nekaj spremenimo.